Commissie Omgevingskwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

cok@amsterdam.nl
cok.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Krugerhof - Maritzstraat 2-22, Tugelaweg 70-77, Christiaan de Wetstraat 3-19
Datum	3 november 2025
Commissie	Petra Brouwer (voorzitter), Isabel van Lent (architectuurhistoricus), Wim de Wagt (architectuurhistoricus), Bastiaan van de Kraats (restauratiearchitect)
Secretaris	Elles van den Hoek
Adviseur(s)	Agnes Hemmes (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de Commissie Omgevingskwaliteit gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van de 'Krugerhof' aan de Maritzstraat 2-22, Tugelaweg 70-77, Christiaan de Wetstraat 3-19 als gemeentelijk monument.
De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit complex voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt vastgesteld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaald (gebouw)type.

De commissie adviseert u de 'Krugerhof' uit 1929-1930 en ontworpen door architecten A.J. Westerman en J. Dunnebier aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het in opdracht van H. van Saane gebouwde woningbouwcomplex vertegenwoordigt architectonische en cultuurhistorische waarde als goed voorbeeld van hoogwaardige sociale woningbouw. Typologisch vernieuwend voor die tijd zijn de bergingen op de begane grond, de gemeenschappelijke binnentuin met droogloop en de ontsluiting van de woningen via een dubbele helixtrap, waardoor extra woningen konden worden gerealiseerd. De Krugerhof is samen met het tegenoverliggende 'blok 1' van de Tugelablokken stedenbouwkundig van belang als entree van de Transvaalbuurt en representatief onderdeel van het stedenbouwkundig plan van H.P. Berlage.

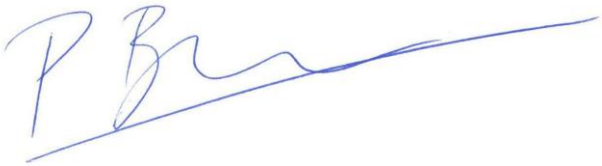
Stedenbouwkundige waarde
De Transvaalbuurt, tussen de Oosterparkbuurt en de Ringvaart, werd vanaf 1903 ontwikkeld als arbeidersbuurt op basis van het destijds vernieuwende stedenbouwkundig plan van H.P. Berlage. Deze uitbreidingswijk kan gezien worden als eerste aanzet voor de Gordel 20-40, waarvoor de hiërarchische opzet van hoofdassen en secundaire straten met bloksgewijze bebouwing en aandacht voor de architectuur van straatwanden, kenmerkend zijn. De Krugerhof ligt in het noordwestelijke deel, dat vanaf 1920 werd ontwikkeld en onregelmatiger van opzet is dan het eerder ontwikkelde oostelijke deel van de wijk. Het complex ligt iets terug ten opzichte van de bebouwing aan de Maritzstraat, net als het tegenovergelegen 'Blok 1'. Het verbrede straatprofiel, oorspronkelijk bedoeld als een groene pleinruimte, vormt zo de entree naar de buurt aan de zuidzijde van het spoor. Dit effect is inmiddels enigszins verstoord, doordat de groenstrook plaatsgemaakt heeft voor een ventweg met parkeerplaatsen. Ook aan de Tugelaweg is de rooilijn van dit blok teruggelegd om ruimte te geven aan een plantsoen dat oorspronkelijk tegen het spooremplacement aanlag. De Krugerhof is stedenbouwkundig van belang als beeldbepalend onderdeel van de entree van de Transvaalbuurt.

Architectonische en cultuurhistorische waarde
De u-vormige Krugerhof is in 1928/1929 gebouwd naar ontwerp van architecten A.J. Westerman, verantwoordelijk voor de gevelwanden en J. Dunnebier, die de plattegronden uitwerkte. Het in opdracht van H. van Saane ontwikkelde woningcomplex is bijzonder vanwege de zorgvuldig en hoogwaardig gematerialiseerde en gedetailleerde straatgevels. Met relatief eenvoudige middelen als verschillende tinten metselwerk is een rijk gevelbeeld gecreëerd. Nieuw voor deze tijd was de toepassingen van bergingen op de begane grond. De woningen liggen daardoor opgetild ten opzichte van het maaiveld en de gemeenschappelijke binnentuin met droogloop. Op dit binnenterrein, dat toegankelijk is via een onderdoorgang aan de Maritzstraat, bevindt zich de voormalige conciërgewoning, die tegenwoordig wordt gebruikt als gemeenschappelijke ruimte. De woningen hebben een bajonet-opzet waarbij de ene woning aan de voor- en de andere aan de achterzijde breder is. De entrees van de woningen liggen in portieken boven aan hoge trappen. Bijzonder zijn met name de zeshoekige interne trappenhuizen waarin twee gescheiden trappen als een dubbele helix rond een lichtschacht om elkaar draaien. Hierdoor was het mogelijk om per opgang meer appartementen te ontsluiten.
Van Saane, een Amsterdamse bouwondernemer, speelde een toonaangevende rol in de volkshuisvesting. Zijn streven om voor iedereen hoogwaardige woonruimte tegen betaalbare huur te realiseren, resulteerde in grote woningbouwprojecten met experimentele plattegronden, collectieve voorzieningen zoals gemeenschappelijke binnentuinen en uitgekiende verwarmingssystemen. Voorbeelden hiervan zijn naast de Krugerhof, de Geuzenhof, Muzenhof, Amstelhof, Sloterhof en Klokkenhof.

Gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid
De Krugerhof onderscheidt zich als een van de eerste sociale woningbouwprojecten van bouwmaatschappij Van Saane, vanwege de voor die tijd vernieuwende toepassing van bergingen

op de begane grond en de bijzondere dubbele trappenhuizen, voor zover bekend een zeldzaamheid. Het exterieur is nog nagenoeg gaaf. Alleen de ramen zijn bij een renovatie in de jaren '80 voorzien van isolerende beglazing met behoud van de oorspronkelijke detaillering en roedeverdeling. Vermoedelijk zijn de woningen in de loop van de jaren gemoderniseerd, maar de hoofdopzet van de appartementen en de trappenhuizen is nog oorspronkelijk.

Amsterdam, 6 januari 2026
Commissie Aanwijzing Monumenten

Petra Brouwer, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie